

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 637. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm14115/facsimile.pdf (tilgået 20. juni 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Vi veed at Fichte selv indbeftte fire Bøger i videnskabelige og populære, eller i hans Hoveds og hans Hjertes Ord, og det maas vi ingenlunde tabe af Sigte, thi Hjernen var forstuet, men Hjertet havde han paa det rette Sted, og kunde det end ei helbrede Hjernen, fordi han af af Magt satte sig fast i Hovedet, saa lindrede det dog Sygdommen, og gav ham Lys og Kraft nok til at komme Sandheden og Livet nærmere, end Nogen af Tydsklands andre berømte Tænkere.

Man veed, med hvilken forunderlig Dristighed og Naivitet Kant paafood, at man ikke kunde bevise sin Selv-Bevisthed, men nok sine Indbildningers timelige Sandhed, at Gud, Retshed og Lykkelighed var Noget man kun til Huusbehov skulde paaftaae, samt at alle Tingis virkelige Betydning var os forborgen. Hel maatte Johannes Müller kalde Sligt Forstandens Bankerot; thi den narrede ikke blot alle sine Creditorer men sig selv med i sine aabne Dine. Det syndes Fichte, en af Kants første og ivrigste Discippler, dog var alt for galt, og vilde i det mindste see til, at Forstanden kunde blive slædesløs, ja, om mueligt, skulde det end skee paa Guds og hver Mands Beforsning, en hæl og holden Mand. Temmelig egenlystigt var det nu tilvisse, og langt fra at være saa forbeholdt som det syndes; thi at indbilde sig man er født til Konge i et Rige hvor man ingen Magt har, er kun i Daare-Risten en Trøst, og kunde man

end blive Konge, naar Verden var uddød, som man da nok turde vente, naar man ret havde lært at bide, saa var den Tre Ingen brød sig om dog ikke synderlig værd. Imidlertid kan man ikke nægte, det jo i Tankerne var et Skridt til Sandhed, at Fichte skilte sig fra hvad det ikke var; thi det er dog unægteligt, at hvad man ikke er, det er man ikke, og hetti ligger et unægteligt Bevis baade for Hegets timelige og Sandhedens evige Sandhed; men hvad Fichte glemte, var, at hvad jeg ikke er, det er ikke heller af mig, hvad enten det saa har sin Oprindelse ved og i je n n e m mig eller ikke. Kant var en Fornuft-Skygge der omtrent forklarede Spener, Fichte en Fornuft-Drømmer, som forklarede Boingel og en Kende af Luther, immer drømte han lyfere om Sandhed og Christendom som Verdens Frelse, og om Kjærlighed som Sandheds Liv og Livets Kilde, ja, havde Døden ikke slaaet mellem ham og Historien, da maatte Luther tilsidst være opslaaet i ham, men Døden havde sat sig saa fast i hans Indbildning, at han ikke mærkede, langt mindre bekæmpede den hvor den var, kun dens Skygge saae han, og meende at have slaaet den af Marken, ved at indbrømme den hele Naturen og Historien, paa ham selv nær, og derved forvandle sin hele Kamp til en Skygge-Kæmting, hvori det kun var ham der tabte; udtømte sin Kraft, tabte sit Mod og sin Krænds, og indviklede sig i Selv-Modsigelser, som gave Hænden.

Spiilet vundet. Saa sørgeligt et Endeligt fik den tydske Fornuft i Skyggen af Sandhed, fordi den stolt vilde overflyde sig selv og beherske Verden; Skyggen af Mennesket og Christendommen fandt den i sig selv, men ligesom den i Sandseverdenen tog Legemet for Skygge, og ophævede derved sig selv, saaledes tog den i sig selv Skyggen for Legemet, sig selv for den levende Sandhed, og blev derved, hvor den var sig det bevidst, gudsbespottelig, og i al Fald afgudisk; thi den forgubede sig selv, enten i sig selv, eller i en tom Klæde-Form, som den tilagnede Sandheds Navn, og det løber i Grunden ud paa Et og det Samme, paa noget Idealt som ei skal være Billede af en Realitet, paa en Muelighed der forekommer og overgaar sin Virkelighed, Fort paa en Selv-Modsigelse, saa sin og dog saa grov som mueligt.

Her staaer vi da atter ved det Lybhedens Grundtræk, der er ligesaa kjendeligt i Folke-Blandingen og Stats-Forsætningen, som i Videnskabeligheden og Systemerne: en Fornuft, der dunkelt kommer en aandig Tilstand og Bestemmelse i Hu, og vil, af alle Livets Kræfter, flade sig et aandigt Legeme som, hvad den selv er, en Form, og indbilder sig deri at kunne udtrykke det sande Menneske-Begreb. Hinn Huskommelse, der ligger i Blodet, og skal blive i Hjertet, og styrke Samvittigheden, er fleget til Hovedet som en selvrådig practisk Fornuft, der

